

ТИЖНЕВИК - REVUE HEVDOMAIRE - ТРИДЕНЬ UKRAINIENNE

Число 39 (97), рік видання III. 25 вересня 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 25 вересня 1927 року.

Здається, ніде ще в світі так законно і планово не культивували брехню, як це робиться у большевиків. Там, на безмежних просторах ССРСР, ця квітка зла росте буйно всюди. Вона цвіте в «головці» — себ-то, в самій партії; її видно в усіх декретах і розпорядженнях, по всіх закутках совітських установ; її отруйні пахощі чути й од масового громадянства, від буденного життя.

Коли переглядаєш большевицькі часописи, то чим далі вчитуєшся, тим більше бачиш, як глибоко ця язва брехні просякла в саму істоту тамтешньої людини, як брехня стала засобом і нападу і оборони, стала звичайним зряддям боротьби за існування. Складається вражіння, що большевики самі вірять у фантастичні ілюзії, що вони самі ж їх витворюють, так мовити, просто з повітря.

Візьмемо для прикладу, Дніпрельстан, — справу практичного порядку. Кожна газета просто захлинається від різних дописів про це «сьоме чудо всесвіту». Кожна газета навипередки подає відомості, яку гатку і де кладуть, яку скелю мають зірвати, скільки піде на то вибухового матеріалу, на яку відстань і на яку височінь мають полетіти шматки нещасної скелі, і т. и. і т. и. Одно слово, у читача, що хоч трохи має віри чи звички вірити друкованому слову, може скластися вражіння, що Дніпрельстан, це щось таке, чого ніхто і ніколи не бачив, це щось неймовірне колосальне, невидане й... справді дійсне, реальне. Але ось в «Известіях» проскокує коротка замітка про те, що виражено «в спішному порядку» спеціальну комісію на Дніпрель-

стан для вияснення «недочетів» та «зловживань». І читач бачить знову «панаму» — не «планетарного», а звичайного більшовицького масштабу.

Ось другий приклад — «українізація», — справа наче-б то ідеологічного ряду. Та сама славнозвісна «українізація», про яку стільки писали самі більшовики, стільки говорили; про яку рострубили, і то вже кілька років, цілому світу самі ж «капелушники». Бідному нашому емігрантові просто вже всі вуха продзвеніли отою «українізацією». І знову ревелюції, знову брехня, але яка цинічна, страшна брехня...

У хроніці цього числа містимо ми без змін замітку з «Комуніста», (ч. 185). про те, якою мовою провадиться масова робота в низових проф. організаціях країни. Автор замітки мало пише од себе, але подає цифри. А мова цифр найкраща мова для зрозуміння дійсности. Вони настільки жакливі, що ми не можемо не спинитися на них.

Після кількілітнього «українізаційного» курсу совгади, після такого крику й галасу, читаємо:

«Бесіди, лекції та доповіді по низових проф. осередках в с і х сп і л о к У к р а ї н и провадяться українською мовою на 22,6 відс. російською мовою 75,1 відс.»!

— Далі: художні вистави — укр. мовою 44,8 відс., — рос. — 53, 2 відс.; робота гуртків в низосередках — укр. 29,1 відс., — рос. 68,7 відс.; читання в голос, в гуртках та клубах низових осередків — укр. 23 відс., — рос. 74,8 відс.; стінгазети — укр. 15 відс., рос. 53,6 в., і т. и. і т. и.

Не будемо втомлювати читача дальшим наведенням таких «цікавих» даних, та ще з перводжерела, одішлемо його до зазначеної в хроніці замітки. Констатуємо лише факт: «масова робота в низових проф. організаціях в с і х сп і л о к У к р а ї н и провадиться укр. мовою — 22,6 відс., російською — 75,1 відс.»!

І це там, у тій площині, яку комуністи вважають найбільшою ідеологічною і матеріальною підпорою комуністичної влади на Україні, — себ то в промисловості (великій і дрібній), індустрії, комунікації, транспорті, то-що, — так мовити, в «командних висотах» більшовицької системи.

Ці цифри ще раз підкреслюють, що «українізація» — це забавка для дитячого віку, це гола брехня, якою, однак, прикриваються цілком означені російські тенденції.

Усім відомий славнозвісний закон про «рівноправність мов на

Україні», відомі ті законом усталені й зафіксовані привилеї, що надано російській мові, привилеї, яких при «українізаційному» курсі — не має українська мова, — мова більшості населення. Відоме також і «розрішення національного питання» на Україні, при якому задоволені всі національності, що населяють територію України, навіть такі як «асирійці», — задоволені всі, крім української нації. А найбільше задоволена — як вказують наведені цифри — нація російська.

Що ж лишається сказати? Лише одне: «брехнею світ перейдеш та назад не вернешся»... Український народ бачить большевицькі методи і знає про їх брехні. І висновки зробить він такі, які він уважатиме потрібним та які диктуються наведеними цифрами.

Большевицькі «Досягнення».

Все у большевиків йде гаразд, коли справа торкається «відповіді Чемберлену і всім світовим капіталістам, що чигають на СРСР»: маніфестації робітників і селян, промови комуністичних вождів і червоних «генералів», пробні мобілізації, маневри і таке інше.

Значно гірше справа стає, коли вони переходять до підрахунків своїх сил, до логічних висновків. Тут, як і все у большевиків, — планетарно й не логічно: величезне досягнення — і тут же цифрова справа, що розбиває в щент попереднє твердження, або з початку цифрові дані, а потім зовсім нелогічні висновки.

Так, в «Пролетарській Правді» ч. 196, у відділі, що з'явився з часу зірвання дипломатичних зносин з Англією, під назвою «Оборона Республіки», в коротенькій статті, що обговорює питання чергового призову до армії, большевицький «спец» спромігся подати кілька загально-відомих істин і тут же блискуче довести, які далекі большевики від досягнення їх.

«Людність після імперіялістичної війни, у наслідок голодування тяжких років блокади, виснаження організму нашої молоді не могла дати для армії досить здорового вкомплектування». — свідчить автор статті. І слушно. Але тут же, кілька рядків нижче, від додає: «Ми що року якісно поліпшуємо призовний контингент, провадимо цілком достатний добір. Гарним показником успішності добору є, як відомо, число опротестованих новобранців у частинах війська. З цього погляду в нас справа стоїть цілком гаразд. Наприклад, підчас призовів до царської армії опротестовували до 5, 9 відс., а в нас же під час призовів минулими роками опротестовано пересічно 3,9 відс., Характерно зауважити, що навіть у закордонних арміях число опротестованих більше: наприклад, у Франції 8 відс., в Італії — 12 відс., в Англії — 13 відс. і т. д.»

І, здається, все було б добре. Можна було б залишити на сумлінні автора такий планетарний поступ фізичного оздоровлення населення СРСР в такий короткий час, не дивлячись на «імперіялістичну війну, голодування, тяжкі роки блокади» і т. и. Але трохи нижче автор з жалем констатує: «Статистика показує, що наші призовники усе-ж менші на зріст, легші на вагу й з меншим обсягом огруддя, ніж молодь, яку призвали до царської армії».

Отже в чому річ. За царських часів опротестовувалось, припустім, 5,9 відс., а проте то була армія сильних здорових людей, большевики ж опротестовують 3,9 відс., але мають «менших на зріст, легших на вагу і з меншим обсягом огруддя». Тому недивно, що большевики можуть, і то дуже легко, довести цей показник аж до 0, відс..

Та чи з рештою високий відс. опротестовання вказує завше на низький рівень фізичного виховання в даній державі. Чи може це в наслідок високости умов, що ставлять до молодих людей, приклика-них відбувати військову службу. Бо ж і сам автор цієї статті, гадаю, не припускає, що б у Англії, одній з перших держав по спорту і взагалі фізичному вихованню нації, 13 відс. опротестованих молодиків свідчили, що у державі, що не знала всіх жахів громадянської, ні навіть «імперіялістичної» війни, ні голоду, ні блокади, — було це наслідком низького рівня фізичної культури призовників.

Дивною після цього видається втіха большевицького «спеца» з цифри 3,9 відс..

Тут справа не в тому, що автор не розуміє значіння цифр або певних положень. Він їх бачить, бо констатує, але перед ним стоїть завдання — довести, що тільки большевицький режим міг спромогтися на таке, впрост магічне, оздоровлення громадян СРСР, не дивлячись ні на «мор і глад» і довгу громадянську війну, — довести, як відстали супроти Світів імперіялістичні держави, а в першу чергу «міднолоба» Англія. Марна річ! Автор не обдурих «тим нікого, бо, як здається, віні сам не вірих тим, досягненням», про які пише.

В і ч.

На економічні й культурні теми.

Купер'янів оптимизм — оте знамените «якось то буде» — стало у нас трохи не національним світоглядом. Ми всі звикли жити в таких жахливих політично й економічно умовах, що у песимістів не вистачає фантазії — уявити собі щось гірше за сучасність. А тому, цілком природно думка звертається до оптимизму: гірше, як є тепер, бути не може — значить м у с и т ь бути краще. Як саме «краще», чому «краще» — наш Купер'ян не міркує.

Признаюся щиро, ця Купер'янова філософія оптимизму та її поширеність у нашому громадянстві як на території України, так і на еміграції мене чимало турбує. Бо ж безперечно, цей оптимизм є виразом п а с и в н о с т и тих людей, які «на високих думках та на мріях палких», будують світогляд і свою діяльність, що з того світогляду випливає.

Я хочу на цім місці сказати де-що про песимизм. Вважати, що оцінка сучасного положення з ц ь о г о б о к у може принести певну користь.

Вже досить солодких цукерків, треба гокуштувати гіркого лікарства.

Всі ми виховані під гіпноізуючим впливом ідеї поступу, прогресу, який має вести людство до все вищих і вищих форм життя. Ця могутня ідея, можна сказати, опанувала, цивілізоване людство, так що й слово *п о с т у п о в н и й* стало майже однозначним з словом *к у л ь т у р н и й*. Немає сумніву, що ідея прогресу відіграла велику роль у розвитку європейської культури. Вона йшла в парі з чим раз більшим економічним поступом, з блискучим розвитком техніки 19-го століття. Разом з поширенням західно-європейської цивілізації в найдавніших країнах зростає переконання, що кожний народ, який хоче удержатися на світі, мусить уперто працювати, не зоставатися позаду.

Блискучий приклад засвоєння європейської цивілізації показує нам Японія. З другого боку Китай з великими труднощами й боргюю наближається до західно-європейської культури. На наших очах Туреччина Кемалі паші порвала ланцюги, які звязували її з середніми віками, і стала на шлях «вестарнізації».

Цей шлях — зближення з західною Європою, засвоєння здобутків її культури, слався і перед Україною. Зв'язавшись з московським царством, Україна потроху втратила ті живі безпосередні зв'язки, які вона мала з західною Європою до Переяславської унії 1654 року. Революція, здавалося, знову ввела Україну в безпосередній контакт з західною Європою. Але приїшов большевизм з його руйнівством, українську державу знищено, і знову переважна частина українського народу віддана на поталу московського царства.

Коли охопиш мисленням оком усе, що діється на Україні під російською окупацією, то чуття глибокої невпинної тривоги мусить прийти в серце кожного, хто оцінює сучасну ситуацію на Україні синтетично, в зв'язку з цілосвіттовими тенденціями розвитку.

Немає потреби доводити, що на сході Європи відбулася не соціалістична, а буржуазна революція. Революція ця мала своєю ціллю не скасування приватної власності, а лише передачу тієї власності з рук одних верств суспільства до других. Ця революція, як і кожна революція подібного типу, мусіла б привести до широкого розвитку продукційних сил. Але на перешкоді цьому стоїть комуністична влада.

Інше зовсім питання, чому, з яких причин ця влада настала. Це не відноситься до нашої теми. Беремо цю владу, як факт історичний. Ми не можемо дивитися на большевизм, як на скороминуче явище, яке ніяких слідів по собі не лишить, коли тільки радянську владу замінить якась інша. Навпаки, сліди цієї *к а т а с т р о ф и р е в о л ю ц і ї*, що її знаменує большевизм, ще довго будуть відгукуватися після ліквідації совітської системи. Сучасна Франція може з повним правом свої недостачі в народженні виводити з наслідків воєн за великої Французької революції та Наполеона I. Немає сумніву, що й сучасна східно-європейська революція полишить над міру тяжку спадщину для будучих поколінь. Про цю спадщину треба сказати де-що з окрема.

Насамперед поглянемо на економічний стан України під большевиками. У російській еміграційній пресі недавно обговорювалося питання про большевицьку націоналізацію промисловости. П. Пешехонов, той що був десять років тому членом правительства Керенського, оцінює результати совітської націоналізації цілком позитивно: мовляв, все ж таки де-який прибуток ця націоналізація дає. Нас в данім разі може зовсім не інтересувати питання про те, наскільки правильно зробив свої статистичні вираховання п. Пешехонов. Приймемо, що дійсно прибутки совітська промисловість має. Але з цього зовсім не випливає, що ми ту націоналізацію повинні піддержувати. Для нас головне має бути слідує: чи та система державного націоналізму (яку самі большевики чомусь називають соціалізмом), що є на сході Європи, має перспективи наблизитися хоч трохи до швидкого західно-європейського та американського розвитку? На т а к поставлене запитання дістанемо зразу від большевицьких економістів відповідь ясну й недвозначну: «Аби душа в тілі». Радянська промисловість фатально

відстає від культурного світа. Вона плентається черепашною ходою в той час, як індустрія передових країн світа йде в семимильних чоботях. Отже, коли б навіть констатувати абсолютний поступ в ССРС, то в і д н о с н о, в порівнянні з розвитком західної Європи та Америки, той «розвиток» являється безперечним все зростаючим мінусом.

Англійський робітничий політик Сміс, побувавши під владою компартії, недавно заявив був, що він сам, коли б опинився в умовах совітського пролетаріату, зараз би мусів починати революцію проти такого режиму. Промисловість державного капіталізму держиться на визиску двох елементів суспільства ССРС: с е л я н с т в а, з якого здирають податки, щоб «розвивати продукцію» і р о б і т н и ц т в а, яке мусить в тяжких умовах, за страшенно малу плату працювати на націоналізованих підприємствах. Розвиток капіталізму в західній Європі будується у великій мірі на машинізації й раціоналізації промисловості. Але на совітському сході державний капіталізм живе переважно експлуатацією ж и в о ї л ю д с ь к о ї с и л и. До цього власне звелась так прославлена большевиками «наукова організація праці». Те, що «англічанин-мудрець» виконус силою пари та електрики — на сході Європи робиться руками.

В таких обставинах звичайно не може бути мови про нагромадження капіталів для дальшого розширення виробництва. Для перспективи економічного розвитку це головне. Це визнають і совітські економісти:

«Як що й можна було до свого часу розширити виробництво що року на десятки відсотків, то тільки через наявність незаповнених фабрик. Після вичерпання цього резерву (що лишився, додамо, від передбольшевицького капіталізму... дальше розширення буде можливе тільки через значні вклади капіталу в нове будівництво». (Збірник «Промисленость и народное хозяйство». Москва. 1927. ст. 66). Дійсно большевики і же майже вичерпали «капіталістичний резерв». Нових капіталів радянська влада не має. Через те самі комуністичні знавці приходять до думки, що «своїх сил» не вислатить:

«Для промисловості в цілому обрахунок потрібних видатків і можливих доходів складається несприятливо; без притягнених з зовні додаткових засобів промисловість не зможе успішно працювати». (там же ст. 67). Надії на притягнення закордонних капіталів не виправдуються. «Лишається експлуатації «підданих», що большевики з великим заваяттям і роблять. Вони п р о ї д а ю т ь промисловість і марнують людську працю.

Звичайно, можна б піти за оптимістами й сказати, що, мовляв, «все образується». Але й тут совітські економісти без жалю розбивають усякі ілюзії». Приміром, якийсь п. Гінзбург в цитованому вгорі збірнику передбачає на п'ять років вперед дефіцит державно-капіталістичної промисловості не менше, як 1½ мільярди карбованців (ст. 68).

Які результати приносить дальше існування цієї системи державного капіталізму? Настільки дуже сумні. Насамперед за стій і р е г р е с с і ц і л о г о народного господарства. Колись англієць Бокль (Buckle) висловився, що культурність кожної нації треба міряти скількістю мила, яке припадає на душу населення. Для наших часів височину економічного розвитку країни треба оцінювати скількістю виробу й споживання заліза. І що ж ми бачимо в радянському союзі? Не кажучи вже про інші фабрики, які на селі «не досягли навіть довосного споживання», «на душу населення припадає ч а в у н а в д в о с м е н ш е, ніж б у л о д о в і й н и ю». (там же ст. 64). факти, що зовсім не нахилляють до оптимізму.

Багатьом народам доводилося бути під чужонаціональним поневоленням. І нерідко бувало, що поневолений народ учився у народа-гнобителя, зокрема економічній й політичній організації, як напр. польські селяне в передвоєнній пруській Познані. Але чого може наш народ навчитися під сучасною московсько-большевицькою окупацією? Хіба уміння, як найкраще руйнувати...

Большевицька партія не вмє й не може виховувати підвладних гро-

мадин, вона їх лише деморалізує. І особливо в справі економічної організації, у відношенню господарської етики найбільш руйнуючі сліди поlishить большевизм. Є ціла течія в сучасній науці соціології, що зв'язує економічний розвиток західної Європи та Америки з релігійно-етичними наслідками реформації Лютера й особливо Кальвіна. Рационально ведене господарство потребує певних етичних передумов, як додержання обов'язків супроти кредиторів, продаж «без торгу» по твердій ціні, легальність продукційних засобів, і т. и. Виховання західно-європейського й американського суспільства в напрямі цих принципів дало врешті величезний економічний ефект: грандіозний розвиток продукційних сил. Принципи большевицького господарювання цілком аморальні. Так звана «нова економічна політика», збудована на принципах, що суперечать всяким правилам господарської етики. З одного боку комуністичні журнали переконають своїх читачів, що «не треба боятися переходу селянства на вищий щабель... В цьому переході селянського господарства — «весь наш порятунк»» («Пути селянського хозяйства» ч. 11-12. 1926 р.). Але поряд з цими закликами до убогого селянства багатіти, резолюції партійних комітетів говорять про небезпеку від мало-мальськи заможного селянства. Із компартії виключають селян за те, що вони добре ведуть своє господарство, так, що з бідних стають багатими. Цей «злочин» називається «хозяйственное обращение». Большевизм в економіці доводиться рідним братом спекуляційно — авантюрицькому капіталу. Наголос у большевицькій господарюванні стоїть не на виробництві, а на «кон'юктурі», на різниці цін виробничих і ринкових, яких виразом є відомі «ножничі». Не продукція, але лихварство, використання монопольного ринку, де большевики диктують ціни споживачам, не маючи конкуренції, не пристосовуючись до світових цін, — це альфа і омега большевицького «капіталістичного нагромадження». Монополія торгівлі в СРСР якраз і служить цілям паразитарного проїдання народного майна державним апаратом. З другого боку, монополія фабричного виробництва дозволяє большевицькій владі диктувати ціни робітникам. Люту ненависть викликає в рядах «пролетарської партії» той факт, що в приватних підприємствах, які існують в СРСР, плата робітникам пересічно вища на 30 відс., проти державних підприємств. (Див. Г. Белкин. Рабочий вопрос в частной промышленности. Москва. 1927 р.).

У наслідок цієї монопольної системи зростає чим далі збіднення населення. П а в п е р и з м — ось найвизначніший результат большевицького державного капіталізму. Чи є надії на те, що, скажемо, страшне безробіття, яке панує в СРСР, хоч трохи зменшиться? «Залиште всяку надію». — так сказано в Дантовій «Божественній комедії». Так справді, московська «Торгово-Промисленна Газета» з 23 червня 1927 року подає число безробітних в СРСР — 1.428.000. Та ж сама газета вичисляє, що на 1931 рік буде безробітних 2.364.000... Константумо: СРСР — це країна безробітних пролетарів і селян, що стоять на порозі павперизації. Особливо це відноситься до густо населеної України. Україну міряють большевики подвійною мірою. Для українського селянства заведено спеціальну податкову систему. В Росії — селяне платять податок від величини посіву, але на Україні інакше: накладають податки ще й на душі (на «ідака»), так що многосімейні селяне мусять платити більше. В результаті — на Україні колосально збільшилося число розділів: жонаті сини одділяються від батьків, щоб не платити високих податків. Відомо, що на Україні великі селянські родини мають шанси краще організувати своє господарство, ніж малі. Отже «українську систему» оподаткування, як її називають в московському органі «финанси и народное хозяйство» (ч. 7 1927 р.), заведено з спеціальною ціллю: знесилити й обезкровити селянські господарства на Україні, не дати селянинові підняти вище голову, бо в цьому окупант бачить політичну небезпеку для себе.

Принцип передових націй світа в економіці висловили протестантські проповідники: треба працювати, щоб зробитися багатим. А які принципи поширюють у нас московські большевики? Та вони бідність

Павперизоване населення, вивихнута морально й розумово молодь, загальна застрашенність і сервілізм — це такі «якості», з якими згодом доведеться уперто й тяжко боротися.

Мене зовсім не захоплює той національний шовінізм, який розвивається з обох боків на території України. Шовінізм — це викривлене національне чуття, що розвивається в нездорових політичних обставинах, яких образ ми бачимо під большевицькою владою. Шовінізм у політиці — те саме, що фанатизм у релігії. Цей шовінізм тим менше може нас радувати, що поряд з цим на Україні йде «зниження книжної продукції українською мовою» (резольція ЦК КПБУ «Вісти» 19. IV. 27 р.). Рух, заснований лише на сліпому чутті національної ненависти, може кінчитися також катастрофою, як колись гайдамачина. І власне до цього прямує ворожа політика, винищуючи свідоміші, здібні до політичної організації семанти нашої нації.

Мої уваги приходять до кінця. Треба ще раз підкреслити, що на Великій Україні ми маємо діло з владою реакційною по суті, хоч вона на всі боки кидає революційні фрази. Проти цієї влади, яка доводить наш народ до павперизації, до переселення на Далекий Схід, проти влади, яка безмірно деморалізує Україну, — ми повинні з подвійною і потрібною енергією вести боротьбу, во ім'я майбутності наших дітей, внуків і правнуків. Мусимо відкинути гегь усякий купер'яновский оптимізм, що «об'єктивні обставини» все зроблять. Ми, живі люди, теж являємося частиною тих обставин, але ми маємо волю, яка може збільшувати, прищорювати наше завзяття й енергію. Стагнація й гниття, яке ми бачимо в ССРСР, може ще тягтися довгі роки, як що ми будемо втішати себе рожевими мріями про щасливу майбутність. Без революції, яка скине большевиків, процес нидіння й занепаду буде повільно йти, що далі все збільшуватиметься, бо до зміни політики большевики нездатні.

Не можна захоплюватися оптимістичними сподіванками, що український народ перенесе й большевицький режим, як переніс «половеччину, ханщину, панщину»... Ні, такого бузглуздо-жорстокого, такого назадницького режиму Україна за своєї історії ще не знала. Для поступу й відродження України мусимо знайти шляхи й способи, як усунути той режим, що невпинно провадить політичну й економічну деморалізацію нашого народу. Оптимістичних фраз не досить, треба систематичної упертої праці, яка б проіняла однією ідеєю боротьби за визволення цілий український народ. До цієї теми хочу вернутися иншим разом.

Ст. Самарський.

3 Польщею чи Росією. *)

(з приводу лекції М. Шаповала).

Вже сам заголовок говорить за себе. Але дозвольте ласкаво дати мені пораду на ось яке запитання:

В 1918 р. розстріляли російські большевики (що іменно російські, а не українські — я знаю напевно — знаю навіть їх імена) мого брата, що був у «Вільному Козацтві» з такими словами: «Так тебе самостійної України захотелось?» сяку твою матю». Це раз. У 1919 р. під Самбором мій другий рідний брат, що був у галицькій українській армії, попав у польський полон: його теж розстріляли. Це два. А ще знаю такий один випадок, що був на Буковині в 1919 р.:

Деся біля Неполоковець вибухло українське повстання проти румунів. Румуни повстання здушили. Усіх, хто не встиг втікти, розстріляли. Це три.

До вашої теми бракувало ще одного з еventуальних союзників у

*) Посмертна стаття сотника Соковчука (Див. про нього «Тризуб» ч. 33(91))

будуванню української держави; я вам його подаю для більшої повности вами піднятого питання. Ви мені, ще живому, дайте відповідь. Котрий з них трьох являється для мене найбільше симпатичним у майбутньому формальному затвердженню політичної особи нашої нації. Бо я до-тепер думав зовсім инакше.

Я думав, що українська державність будеється виключно і передовсім своїм капіталом крови, — бо це найперший і найсолідніший із капіталів, який треба вкласти до державного підприємства. Я думав, що така ідея обходиться без орієнтації на чужу допомогу, що вона самоорієнтальна і самовистарчальна, що вона обходиться і обійдеться без союзів, бо вона вища за них. Усі ж союзи — пізніші комбінації, що диктуються переможною ідеєю. Ви все це полегчуйте — це правда. По вашому воно так: Тому що поляки і румуни (це я вже додаю від себе) є для нас сякі а такі, то нам допоможуть збудувати українську державу — м о с к в и н и. Так, чи ні?

А може у вас не має вже й амбіції будувати українську державність? Може ви вже у своїй політичній еволюції цей етап самозатвердження нації перескочили і нам отак радите?

Я і ви зараз свідками (може, ви й ні), що Франція та Англія, щоб в ХХ столітті дійти до Антанти між собою, потребували нещадної боротьби на протязі 8 століть, що класична римська держава, взагалі їх не признавала, а як що їх де-коли і допускала, так це тільки для повнішого затвердження своєї політичної концепції. Або вже таки ліпше і наглядніше: що давня (чорна) Росія добачувала слов'янську ідею у руському морі, що в його пливуть слов'янські ріки, або новіша (теж Росія, але для ріжноманітності цим разом — червона) пропонує Європі порозуміння з нею, бо що вона бідна-невинна (Росія) буде винна, «кіль хрустнет ваш скелет в тяжоких нежних наших лапах» (Блок. «Скіци»). А все це з любови до слов'ян (у Пушкіна) і Європи (Блока). Або ще найновіша сьогорічна (Мілюкова) демократична, звернена просто з любов'ю до нас українців «бо як що ми (українці) не захочемо порозумітись з ними (москвинами) то потече... кров». Це московський демократ пропонує українській демократії таке своєрідне «самоопредєленіє». І то одверто і щиро, і треба від себе додати, чесно. Бо це треба пам'ятати все і всюди, що кров потече однаково, чи будемо сильнішими ми, чи вони. («Пам'ятай, що Греки спалили Сарди»).

Та найголовніше в цьому ось що, а що у вас і найтяжче: цю першу із правд, що кожна із великих ідей вимагає крови, це наша ідея вже зробила, робить і в дуже недалекому будучому мусить побідно завершити. Вся українська кров, що полилась від 1917 р. по цей день і ще поллється є якраз найсильнішим доказом її живучости, її молодості, побідної очайдушности. Бож за цю ідею, українську ідею гинуть вчорашні сірі-буденні хахли-малороси-русини-православні-християне-руські.

Як неофіги з побідним «Алилуя», вони — нові мученики, живі-здорові — сильні-молоді, йшли і йдуть на смерть (смертю смерть попрал) з погордою, бадьорістю, їхні очі задивлені в щось таке величне та прекрасне, що вони навіть не свідомі страшної, але прекрасної дійности. Київські студенти під Крутами.

Вчорашні мамині синки, «ухажори», будучі сірі чиновники, або NN-го полка офіцери. Під чий впливом вони так прекрасно пішли на смерть? Во ім'я чого? Федерації «хаклів з кацапами» (бо це єдиний термін для співжиття двох націй в одному політичному російському тілі. Вони так і кажуть «миж все — рускєє — там домашнєє недоразумєніє — ви нас називаєте кацапами, а ми вам хахлами — вот і все»). Під одним подихом свіжої та сильної ідеї вчорашні сірі буденні люде стають героями.

Або змагання нашої Армії. Во ім'я союзу чи федерації гинули наші козаки у війні з Польщею та Росією? Чи так воно, пане Шаповале?

Ви піднімаєте ось яку добру сторону російського «союзу» — pardon, це у вас називається «з ким»? Ви кажете, що Росія розбила турецько-мусульманський сїт. Це історична неправда (хай вам дадуть відповідь

вчителі гімназії, навіть не університету), — а ми де? Ми не розбивали турецько-мусульманського світу? Ви знаєте так само, як і я і всі ми, що, полишаючи на боці наше організоване козацтво, яке «турка воювало», свідомо і безпощадно, український селянин орав свою прекрасну землю з рушницею на плечах; тодішні українські степові оселі — це твердині або намети, твердиня борониться, а намет здіймається і переходить в друге місце. Ви зважте: це робило м и р н е населення. Або може ви ролю України в боротьбі з турком, як рівно ж і ролю боротьби з цими ж самими турками болгар, сербів, черногорців, мад'ярів, трансильванців, поляків, Венеції, Австрії і т. д. обхоплюєте спільною назвою Росії — або ще точніше «руського моря»? Тоді діло друге. Але знайте, це пахне Іваном Калитою — від вас.

Ще другий плюс російського панування над Україною, ви підносите в цьому, що це нам дало можливість поширити нашу експанзію на схід. Поперше: само слово експанзія вже значить насильство — не мир, — бо все чимсь коштам. От як експанзія Англії, як зараз розуміє її Італія, Німеччина: «ми мусимо», каже Мусоліні, «або поширитися або згинуть». Експанзія має за передумову дуже живий центр — серце. Де немає цього дуже живого центру, там немає експанзії. Експанзію може проявляти нація (римляне, англо-сакси і т. и.), або ідея християнська, революційна і т. п. І так я дотепер думав, що українська експанзія на схід обумовлювалася, с і ї буде не об'єктивними умовами російського панування, а тою живучою вибуховою силою, що її проявив сам український народ. Ріжниця в наших поглядах велика. Ви кажете: «нам дають» — я кажу: «ми беремо». Як би російський уряд не допустив був до експанзії українства на схід, що було б тоді? По вашому (нам дають), — ми повинні згинуть, по моему, — ми б самі взяли, і кризи, що переживаємо ми тепер, ми б вже пережили давніше.

Друге діло і це властивий аспект російського відношення до української експанзії (колонізація Добручини аж за Волгу). Зо мною за стіною живуть калмики, які по московськи не вміють, а говорять по українськи (навчилися від українських селян-колоністів), бо рівночасно той самий російський уряд колонізував Україну — москалями і то планоно і свідомо, здаючи собі справу з безпеки компактної української території.

І так це раз. Експанзія на схід — це наша виключна заслуга. Так це ще не важно. Важніше ось що: ваш погляд на справу експанзії багато цікавіший. Підносячи виключно матеріяльну сторону цієї експанзії, ви тим самим, свідомо чи ні, відкидаєте її національно-український характер. По вашому, воно виходить так: російський уряд, бачучи, що «хахли» розмножуються, дав їм можливість поширитися на схід, або горячи грубо; годовець худоби, бачучи, що вона множитья, що буде приносити дохід, поширив її культуру. А українська худоба-люде, як вам дуже добре відомо, принесила Росії великий дохід. Нею вона вигравала (як що взагалі коли небудь вигравала) всі війни у себе вдома і закордоном. З неї мала вона найбільше лояльних громадян в розумінню визнання законів, бо українці, помимо Махна й отаманщини, — менш анархічні за нігілістів-москалів. Та що найгірше: із цих українських колоністів, у всьому залежних від уряду, витворювалася оця безхарактерна, сіра, ідіотична маса (як каже Гіппіус), що є першою характеристикою російської маси. Ще трохи, коли пам'ять про Україну поволі затиралась, вони б для нас були зовсім пропащі. І так оцей ваш найважливіший аргумент на користь союзу з Московщиною, по моему — один з найтяжчих проти його.

Українська ідея сильна стремлінням влявити як найкраще характер української раси та повноту українського генія. Союз з Московщиною це затірання українського генія. Це пропащі для нас Гоголь — Боршнякський — Чайковський, Репін і т. и. Це те запаморочення, якого я свідком був, коли один з «малоросів», що його прізвисько укінчиться на «енко» (скоро буде певно «енков») твердить, що його батько «українець, бо живьот в деревні», — а ви? — «я рускій, я кончіл гімназію в Єкатеринославе»!? А скільки їх!? Союз ви пропонуєте? З ким?

З тими, що великанів свого генія добачують, як квінтесенцію свого народу, в Обломових, Саніних, Платонах Каратаєвих, Іванушках Дурачках, Смердякових і т. и. Цього ви й нам бажаєте? А ними ж в 99 відс., кінчають всі наші «образовані». Стягається бідний батько з останнього, щоб вивести свою рідну дитину в люде і виходить з неї хто? Бо ж уявляє з себе вище наведений мною приклад? Чи ж це не верх ідіотизму?

Це убивання нашої прекрасної пісні і заміна її «частушкою да гармошкою» салдачина і т. и.

Ви знаєте це так, як і я. А як що це знаєте, то як у вас знаходиться сміливість ставити взагалі таке питання. А головне давати на його таку спрашну відповідь.

Усієї нації багатой минулим, набираючої свідомости на наших очах своєї сили і прекрасного budouчого, не стати для якогось тампона Vouffersstaat, а обставитись всіма тампонами довкруги — їх Карпато-Кавказо-Волго-Валдай-Чорноморського басейну створити культурно-економічне ціле (кордони заорав — наш селянин), де всі умовини складаються для цього, щоб стати повним центром!! Слов'янства? Європи?

— Les droits de la patrie sont imprescriptibles», — каже Ренан. Від нас і тільки виключно від нас це залежить.

Так що, пане Шаповале, ви Україні бажаєте, стати «руським Дурачком»? А під впливом руської «цивілізації» ним стає весь наш народ. Це треба сказати просто в очі.

Ви кажете ще — Польща? (так як би нам взагалі був який небудь вибір), але як би там не було, з 3-4-х мільйонів (не говорю про галичан) волиняків, поліщуків, холмщаків та підляшан виростають в майбутньому вже не Евлогії, не Антонії, а 400.000 — карних і головне, свідомих українців-жовніврів; такий закон тертя! Actio aequat reactionem. Польський натиск викликає ще сильнішу протиакцію українства. Не розпускає, як російський хемічний розчин все в собі — все нівелює і витворює «общеє», багно, а стальить, гартує, елімінує, що краще, і воно блищить. Що відпадає все слабе — польщитись (передовсім — хто? бувші «малороси» — чиновники та «тверді» русини), туди їм і дорога, — не ще краще для нас. У майбутньому вихрові, тим краще яснітиме все дібране, здорове, чого і треба.

І ще де-що про евентуальних наших союзників (по вашому) про їхне відношення до вас... їх демократії! Ви читали справоздання із нашої лекції в «Посл. Новостях»? В органі руської демократії таке заключення: «однако поворотъ въ настроеніяхъ, хотя и знаменателенъ, не можетъ впрочемъ быть признанъ достаточнымъ, отношенія къ «Москвѣ» пересматриваются съ точки зрѣнія «отношенія къ врагу». — Ви розумієте суть. Ви їх мусите признати за приятелів; голосно заявити: — Простіть! Всі могили, що ми їх насипали в боротьбі з вами, — це наш гріх; всі наші герої, що загинули в боротьбі з вами, — це не герої, а божевільні, що пішли на друзів своїх, — ми помилялися. Ви були праві. Ми не праві. Другими словами: так, — але наперед Каноса, Compiègne, — прийдіте, поклонімся... Цим самим, що ще не давно казали вибирати між капітуляцією, або пол'ється кров. І дальше там же («Посл. Нов.» ч. 2254 з 25 травня) «правда, менше опасному, чѣмъ Польша, но все-же врагу. Такой «союзъ», лишенный пока положительныхъ общихъ цѣлей, и взаимнаго довѣрія, конечно, не можетъ почитаться прочнымъ и искреннимъ даже... передъ лицомъ «общей опасности». Значить, повна капітуляція. Але це ще нічого! Раз у противника немає віри в своє діло — він слабший, він все мусить скінчити Каносою. Важніше ось що: «общая опасность» — у них в знаках наведення. Значить, може для когось то і «общая», а для когось і ні. Ви у своїй угодливісті евентуальним «союзникам» трохи зарвались. Для «трієдиної» Руси, Польща хто знає чи являється небезпечною. Вона напевно нею не єсть.

На чорта нам здався компактний український блок. Трохи полякам, трохи румунам, трошки чехам — решту собі спільними силами, зірвемо оцій гидрі голову. (Ви може чували де-що про дуже відомий девіз «divide et impera» і його роль в історії).

Da liegt de Grund begraben.!

Ви пригадуєте з якою готовністю уступили большевики в 1920 р. в Ризі полякам українські землі. «Хочете Волинь, може і Поділля! Добре! чого ж ні!» (Ясно із офіційними протестами, питомими червоної фракції руського націоналізму), бо їм треба української ірриденди на польських землях (як і в Мароко, Китаю, Індії і т. и.). Тут із руською демократією справа мається як із трьома разборами Польщі. І тільки так. Оце єдиний правдивий вигляд української проблеми в руській «демократичній політиці». Польща для неї «обічий враг» у знаках наведення. По моему це єдиний позитивний для нас успіх вашої лекції. «Timeo Danaos et dona ferentes.» Вони, що правда, дарь не приносять, челобитню приносите ви, але свої карти відкривають.

А як вам страшно плюють в обличчя. Прочитайте лише уважно дурне репортерське справоздання із вашої лекції. На вступі він виразно зазначає, що в с.-р. із групи «стоящей на платформе независимой і соборной України, созданной руками самого украинского народа». Ви розумієте, він зазначає, що ви найскрайніший із «самостійників», що ви, як такий, приносите челобитню.

Ще гірше... В «преніях» по вашій лекції, очевидний моркотуновець Климченко, ототожнює себе з вами, йде дальше вас, і, розвиваючи вашу думку, ставить просто питання «трієдиної Велико-Бело-Мало-Росії». Мені не хочеться вірити, щоб це були ваші правдиві наміри. Що між вашими «союзниками» опинилися такі хамеоліони як гетьманці, це хоч за вас і встидно, але не диво. Їм можна бути полоно-австро-венґро--германо-франко-русочого ще і не українофілами.

Пане Шаповале, ви найкраще маєте тепер змогу побачити наслідки вашого дуже нещасного виступу. Продовжувати вашу думку — це значить піднести руку для удару в спину українського велетня, що зараз намагається дати останній і рішучий бій...

Коли б ваш виступ дав змогу нашим рідним рептилькам і одвертим во-рогам повпні відкрити свої карти... Це був би плюс вашого виступу...

А як ні?

А як ні... то серед віхрив, бурі, громів та блискавиць народжується новий Державний Український Геній. Молодий — байдужий до всієї погані та бруду — Він про вас не знає та й знати не захоче і не буде...

Розсліднетеся, як сніг весною.

Доріян Грей Василь.

З міжнароднього життя.

— Франко-совітські відносини. — Американський Леґіон. — Промова президента Гінденбурґа.

Справа франко-совітських відносин вступила до нової фази. Щоб як-небудь припинити чи, принаймні, зтягти питання про розрив дипломатичних зносин, совіти спішно зробили французькому уряду цілий шерек пропозицій, які вимагають часу для розважання та вирішення а між ними — складення двох пактів: 1) про взаємне невтручання до внутрішніх справ, і 2) про взаємний обов'язок так званого non-aggression — не-нападу. Французький кабінет міністрів розважив цілу справу і випустив з цього приводу такий офіційний комунікат.

— Рада міністрів розважала питання зносин з Росією, що було свого часу одкладено до повороту міністра закордонних справ. Рада постановила не одповідати на пропозицію скласти пакт не-втручання до внутрішніх справ, як то формульовано урядом ССРСР, бо цей уряд уже 29 жовтня 1924 року взяв на себе вказаний обов'язок не-втручання, — обов'язок

абсолютний і безумовний, над виконанням якого французький уряд захоує собі право слідкувати. З другого боку, рада міністрів, вважаючи, що зараз ніщо не виправдало б розриву дипломатичних зносин, приймає російську пропозицію про пакт не-нападу, яка відповідає як його політиці, так і потребі безпечности його союзників на сході. Тому рада міністрів дала міністру закордонних справ мандат на продовження цих пересправ, забезпечивши наперед всі умови, що зробили б ці пересправи можливими.

Комунікат кабінета міністрів не викликав доброї преси і не припинив кампанії проти совітів. Більшість газет вказує на те, що таке гоміроковане рішення винесене радою міністрів з причин продиктованих внутрішньою політикою, розважати які тут не місце. У площі політики закордонної, вони вважають це рішення поражкою. »L'Avenir» наприклад пише:

— Коли б ми, наподобляючи англійський уряд, одкликали свого посла із Москви, ми тісніше закріпили б зв'язки, що зв'язують нас з Англією, та одночасно розбили б союз Германії та Росії, цих двох справедливих ворогів європейського замирення. Бо ж для Wilhelmstrasse (німецьке міністерство закордонних справ) стало б неможливим заховувати тісні зв'язки з урядом, викинутим за межі цивілізації великими державами, до яких воно дбас підлещуватися. Штреземан добре відчував цю загрозу. Так само його посол у Москві Брокдорф-Рантцау помножив заходи, аби залагодити труднощі, зв'язані з аферою Раковського.

Ліва преса також не дуже задоволена офіційним комунікатом. — Міністерська формула, пише «L'Humanite», складена з сківоків, вона дозволяє всякі толкування. Лідер соціалістів Леон Блюм приєднується в цьому до комуністичного органу. — Бріану, пише він у «Populaire», доручено вести пересправи з Москвою, «забезпечивши наперед всі умови, що зробили б ці пересправи можливими». Читайте добре і знайте слова. Найва річ, — першою з цих умов буде та, — щоб Раковський складав свої валізи.

Що-до Раковського, то, як здається, йому таки доведеться попрощатися з Парижем. В який спосіб, це инша річ. «Le Matin», до офіційного комунікату додає, що Бріан дістав од ради міністрів право самому вибрати форму й термін од'їзду совітського посла із Парижа. «L'Echo de Paris» означає ту форму і спосіб, який вибере для цього французький міністр закордонних справ: — Раковський за кілька тижнів візьме відпустку і не повернеться назад.

Большевики, які панично боялися остаточного розриву з Францією, легко зітхнули, дізнавшись про постанову французької ради міністрів. На radoшах «Известия» б'ють у бубни і пишуть, що ця постанова займає першорядне місце не тільки в історії франко-совітських відносин, але й в історії усіх загально-європейських взаємовідносин за останні часи.

Таким чином парижська фортеця совітів, хоч і як була загроженою, устояла. Чи надовго? Хто знає, — бо ж новий посол ССРСР, що заступить місце Раковського, робитиме те саме, що й його вигнаний попередник. Але, большевики далеко не загадують, — хоч час, та мій. — а там видно буде — така їх політична тактика.

* * *

30.000 американських легіонерів прибуло із Сполучених Штатів до Парижу на запрошення французького уряду.

Американський легіон — це організація американських громадян, що приймали участь у великій європейській війні по боці Франції. Початок йому було дано десять літ тому в Парижі, зараз же після підписання акта перемир'я між Антантою та центральними державами. Установні збори нового т-ва відбулися в помешканню парижського цирку під головуванням відомого американського генерала Пернінта, що й зараз прибув до Парижу на чолі Легіону. Першим завданням товариства було піклуватися про американських солдат, що повинні були довгі місяці zostаватися у Франції, поки скінчаться пересправи про замирення, і вони будуть перевезені до батьківщини.

В скорому часі, однак, завдання товариства поширилися. Так само як і всі європейські об'єднання співучасників великої війни, Леґіон взяв до своїх рук піклування про інтереси американських комбатантів, ранених, інвалідів, удів та сиріт їх, дбаючи про те, щоб було видано на користь їх відповідні закони американським конгресом. Для своєї чинності Леґіон доставав відповідні матеріальні засоби од держави, але, крім того, склав власними силами фонд у п'ять мільонів доларів, прибутки з якого витрачалися на допомогу американським жертвам великої війни.

Але й на цьому не спинилися американські учасники великої війни. Од спеціальних завдань вони природно перейшли до загальних, і не перестаючи бути комбатантським товариством, перетворилися часом у патріотичну організацію високого порядку. Мета, що її собі ставить Американський Леґіон, означена в передмові до його статуту. Вона така:

— Во ім'я Бога та батьківщини, об'єднуємося ми з метою протекції та оборони конституції Сполучених Штатів Америки; для підтримки порядку та закону, для охорони та вічного усталення американізму; для заховання дорогоцінних спогадів про велику війну, що в них заінтересоване наше товариство; для зміцнення почуття взаємної допомоги в громадянстві, в державі і в нації; для поборювання як автократії класів, так і автократії мас; для утворення з права регулятора сили, для посилення замирення та доброї волі на землі, для порятунку та передачу нащадкам принципів справедливості, волі та демократії; ми маємо метою — жертвенністю освятити наше товариство і присвятити його ідеї взаємної допомоги. —

За цими прекрасними словами стоїть не тільки моральна, але й велика матеріальна сила Американського Леґіону. Товариство поділяється на дві групи. Перша — властивий Леґіон, — складається із 700.000 членів, які всі стояли в шерехах американських військових сил, висланих до Європи за час великої війни. Друга група, — Допомоговий Леґіон — начислює 300.000 членів, що складається з матерів, жінок, сестер та дочок комбатантів. Властивий Леґіон має 10.000 місцевих філіялок, Леґіон Допомоговий — 3.000. Місцеві організації об'єднані у Федерації по штатах; крім того, є ще 21 організація закордоном. Федерації висилають своїх делегатів на щорічний конгрес Леґіону, який відбувається в наперед означеному місті.

Французький уряд запропонував Леґіону одбути свій десятий конгрес у Парижі, де Леґіон і був заснований. На конгрес визначено 1.000 делегатів, що й приїхали до Франції, як офіційні представники американської організації. Решта — 29.000 леґіонерів, використали цей випадок, щоб побувати в країні, де перейшли їх бойові дні, куди тягли їх бойові спогади.

Щоб допомогти уряду, парижському муніципалітету та громадянству і полегшити працю по достойному прийому численних гостей, французький парламент — день 19 вересня, на яке припадають головні франко-американські урочистості, проголосив святом. Парижські комуністи на початках мріяли в той чи інший спосіб захмарити цей день урочистих маніфестацій франко-американської дружби, але, роздумавшись, відмовилися од того, бо занадто вже невідповідним був для них настрій французького громадянства. Ці дні, дні спогадів, свят, братерства не перейдуть марно для давніших взаємовідносин двох найбільших у світі республік.

* * *

У східній Пруссії біля Таненберґу, де в 1914 році була погромлена німцями під командою Гінденбурґа російська армія, постає величезний національний пам'ятник, відкриття якого відбулося в присутності президента Німецької Республіки, героя Таненберґа — Гінденбурґа. Німецький президент використав нагоду і виголосив промову, пересякнуту патріотичним почуттям та присвячену питанню про відповідальність Німеччини за початок великої війни:

— Таненберґський національний пам'ятник, сказав німецький маршал і президент, призначений перше за все багатовати пам'яті про тих, що

полягли за звільнення батьківщини. Однак, їх пам'ять, як і честь тих, що zostалися жити, накладають на мене обов'язок в цей час і на цьому місці урочисто проголосити, що ми одкидаємо обвинувачення згідно наому Німеччина начеб то одповідальна за саму страшну з усіх війн; разом з нами одкидає це обвинувачення й однодушна опінія всіх верств німецького народу. Не зависть, не ненависть, не дух завойовання вклав нам зброю до рук; війна для нас була єдиним засобом оборони, покладеної на націю, оточену ворогами; була важкою необхідністю підтримати своє існування ціною найвищої пожертви. З чистим серцем вийшли ми на оборону батьківщини, з чистими руками билася Німеччина. І воля готова дати звіт у цьому перед непристрасними судьями. Необчислені могили свідчать про німецький героїзм; ці могили об'єднують у братерському спокою комбатантів самих ріжноманітних політичних переконань. Об'єднали їх однакові почуття любови та вірности батьківщині. Хай же внутрішні незгоди завжди розбиваються об камінь цього пам'ятника, Хай стане це місце святинєю, де простягнуть руку один одному всі ті, кого надихає любов до батьківщини, хто німецьку честь ставить вище за все. —

Імператорський маршал і президент республіки у своїй гарячій промові підійняв питання, вирішене відповідним параграфом Версальського договору та поки що історією остаточно не затверджене. На жаль, він апелює не до історії, яка єдино компетентна переглянути цю справу, а до сучасности, що занадто ще близька до тих страшних подій, які сталися в роках 1914-1918 в Європі. Тому промова його може спричинитися не до справжнього вияснення цілої справи, а скоріше до захмарення і без того ще неналагоджених взаємовідносин на заході Європи.

Observer.

Українська молодь на міжнародньому форумі.

(Конгрес С. І. Е. в Римі).

Міжнародня Студенська Конфедерація, до якої українське студентство належить від 1921 року, скликає свої конгреси щорічно в ріжних країнах. Ще на конгресі у Варшаві було ухвалено, що конгрес 1927 року має відбутися в Римі. Італійське студентство (перед чужиною заступлене «Групою Студентів - Фашистів») за допомогою уряду і головно партії фашистів дбало про те, щоб конгрес і всі з ним зв'язані урочистості лишили у представників молоді цілого світу саме гарне вражіння.

Вже коло 20-го серпня почали з'їждатися окремі делегації. На час відкриття конгресу 24-го серпня прибуло більш ніж 200 учасників, що заступали 31 ріжну країну. З Європейців не було Норвежців, Литовців, Ірландців, Еспанців, Португальців, Кавказців, Альбанців і Греків. З інших частин світа приїхали Канадійці, Америкавці (Сполучені Держави), Уругвайці, Бури і Китаїці. Крім учасників конгресу, прибуло біля 400 спортовців (Шведи, Естонці, Лотиші, Данці, Поляки, Чехи, Мадяри, Австрійці, Бельгійці, Французи, Америкавці та Італійці.)

Протягом 21-28 серпня відбувалися засідання виконавчого комітету. Одним із головних питань на тих засіданнях було домагання Українців поставити на порядок денний конгресу справу «нумерус клявзус» для Українців на польських високих школах, справу нострифікаційних труднощів у Польщі та справу труднощів, які роблять Поляки українським абсольтентам, що бажають вернутися до Польщі. Крім того, застановлявся виконавчий комітет і над протестом українського студентства проти кампанії, яку веде жадівська преса проти Українців після трагічної смерти Головного Отамана С.В. Петлюри. Наскільки останнє не виклика-

до жадних застережень, настільки Поляки поставилися рішуче проти першої справи. Після довгих нарад з участю української делегації Др. Степан Ніжанківського комітет ухвалив не допустити до дискусії над порушеними справами, а замість того утворити мішану українсько-польську комісію під головуванням члена комітету, Швайцарця Босхардта. Українська делегація не прийняла цієї пропозиції комітету і домагалася свого. Лише після того, як президент С.І.Е., Поляк Балінський, на засіданню першої комісії конгресу на запит Др. Ніжанківського про долю українського домагання подав ухвалу комітету і поновно запросив Українців до участі в мішаній комісії, українська делегація ухвалила дати свого представника до тієї комісії. Про це рішення повідомив український делегат першу комісію на її засіданню.

День перед закриттям конгресу відбулося засідання комісії Босхардта. Українців заступає секретар делегації Петро Кожевників. Він склав заяву, в якій підкреслив засадниче становище українського студентства супроти Поляків і те, що українська делегація годиться на участь у комісії, аби тим показати добру волю нашого студентства до міжнародної співпраці та виявити, чи польське студентство має також добру волю для пороблення заходів у напрямі усунення всіх аномальностей у положенню української молоді в Польщі. Польський заступник Пожарійський заявив, що союз польського студентства радо даватиме wyjaśnienia і робитиме інтервенції перед урядом у кожному окремому конкретному випадкові. Засідання покінчено тим, що кожна сторона має подавати голові комісії Босхардтові всі матеріяли, які вона забажає, а рівночасно для прискорення справи надіслатиме копії матеріялів до центрального союзу другої сторони. На основі тих матеріялів Босхардт має скласти виконавчому комітету звіт на слідуячому засіданню комітету в кінці цього року. Український заступник зараз же передав реферати що-до кожного порушеного питання і заповів надіслання матеріялів у справах а) труднощі, які роблять Поляки організаціям українського студентства у Польщі; б) труднощі при поступленню на державну службу; в) труднощі при виїзді на студії закордон. Крім того він застеріг за українським студентством право порушити питання українських високих шкіл у Польщі.

Праця самого конгресу переводилася в комісіях.

Комісія перша під головуванням Поляка Балінського займалася питаннями організаційних засад конфедерації. У тій комісії Українців заступає Др. Ніжанківський. — Він склав широкий звіт про загальне положення українських студентів у Польщі, Румунії, та на еміграції Свій звіт він закінчив поновним підкресленням згаданого вже протесту нашого студентства проти жидівської пресової кампанії. Всі члени комісії з великою увагою заслухали цей протест. Звіт у цілому прийнято до відому. Вдруге прийшло до дуже широкої дискусії після того, як український заступник взяв слово в справі зміни статуту С.І.Е. Це питання є одним з головних у життю конфедерації, бо «державний принцип», на якому побудовано С.І.Е., стоїть на перешкоді до вступу Німців, що об'єднують студентство різних країн, і до надання прав дійсних членів організаціям студентства бездержавних народів. Др. Ніжанківський підніс потребу рахуватися не тільки з моментом державности, але також з «реальними фактами» і дати змогу повної участі в конфедерації вже існуючим організаціям. Проти цього виступив французький делегат. За ним — польський. Після доповнюючого роз'яснення українського заступника, що наше студентство абсолютно не відкидає принципу державного, бо найвищим ідеалом кожного народу є створення власної держави, але нам залежить на тому, щоб з нами вже тепер рахувалися нарівні з иншими, вдруге забирає слово Француз. Він заявив, що конфедерація не сміє міняти своїх засад, накоди не бажає свого занепаду, та що «Українці стануть дійсними членами, коли матимуть свою державу». Мадярський делегат цілком приєднався до Українців і звернувся до польської делегації з такими словами: «Перед 10-ма роками Поляки також не мали держави, але вони існували і з ними рахувалися всі. Чомуж Поляки забувають це тепер у відношенню до студен-

ства українського...» Врешті справу статуту закінчено винесенням ухвали про потребу двох референтів, які мають перестудіювати ті «віймки», що зроблено доси; чи треба їх зробити, і до тих «віймків» відповідно пристосувати статут. Ціла ця справа викликана добре відомим питанням німецьким. Після пражського конгресу прийшло до поновлення договору про співпрацю між С.І.Е. і німецьким студентством. Перша комісія ратифікувала цей договір. Але цими не розв'язувалося справу вступу Німців до конфедерації. Окрема комісія виконавчого комітету в складі Чеха Копецького і Англієця Багналя винесла пропозицію прийняти Німців до слідуячому році «віймково», всупереч із статутом, яке дійсного члена. Цікаво, що Чехи дали згоду на те, щоб Німці заступали також німецьких студентів з Чехії. Пропозицію Копецького — Багналя прийнято проти голосів Бельгії, Франції, Італії, Польщі, Румунії та Югославії.

Друга комісія під проводом Бельгійця Боньє працювала над справами технічно-організаційними.

Третя комісія С.І.Е. віддавна має славу «комісії реальної праці». Вона займається організацією студентських полорожей, виміною студентів, виставленням міжнародних студентських паспортів і т. и. Глова третьої комісії Шкот Макадам найбільш улюблена особа в цілій конфедерації, а серед Українців знаий, яко «наш приятель». Праці цієї комісії вимагали найбільше часу з огляду на силу практичних питань. Українців заступав Василь Орелецький. Він склав звіт про працю Цесус'а в ділянці подорожей, паспортів та ин., предклав реферат у справі кансеновських паспортів і т. и. З постанов згадати слід побажання до комісії, щоб вона протягом слідуячого року зорганізувала подорж українського хору по ріжних країнах, і ухвалу про це, що комісія має звернутися до Ліги Націй у справі труднощів, які робляться тим українським студентам, що мають кансеновські паспорти.

Четверта комісія не працювала, бо її функції, — виміна книжок, — перебрала комісія друга.

Пята комісія займалася справами економічними і самопомоговими. Її головою був Чех Палечек. Українців заступав Петро Кожевників. Після звіту секретаря комісії Поляка Загоровського про працю комісії протягом року український заступник запитав, чому комісія не запросила до співпраці представників Українців, Білорусів і Грузинів, а обмежилася тільки заступником російського студентства. Відповідь була цілком туманною і всі зрозуміли, що секретар комісії не в стані дати бжжалі пояснення. Український делегат дав звіт про самопомогову акцію українського студентства і предсжив окремий реферат про положення українських абсольтентів.

Крім засідань окремих комісій відбулося 6 пленарних засідань конгресу. Перше урочище засідання відбулося в Капітолі в присутності представників італійського уряду, партії фашистів, міста і преси. Головою першого засідання був генеральний секретар партії фашистів, він же голова студентської групи, — Тураті. На надзвичайному пленарному засіданню прийнято дійсним членом конфедерації студентський союз Злучених Держав Північної Америки. Із вступом цього союзу, що об'єднує 410.000 студентів, С.І.Е. майже вдвоє збільшила свою кількісну вагіть і перестала бути організацією суто-європейською. На одному з чергових засідань прийнято дійсним членом від 1-го лютого 1928 року союз студентства Канади та вільним членом (до предлження формально затвердженого статуту союз уругвайських студентів.

Кульмінаційним пунктом праці конгресу були вибори нового виконавчого комітету. Положення ускладнялося тим, що англійська делегация не згодилася виставити кандидатуру Макадама на президента. Він безумовно зібрав би всі голоси. Англієць виставили Багналя. Проти нього фігуровав кандидат романо-славянського блоку Італієць Мальтіні (знаий фашист). Підготовка виборів тяглася цілий тиждень. Кожен голос мав велике значіння. При виборах кожна держава має тільки один голос, тому наприклад від Люксембургу залежить отільки ж, як від Америки. Всього упрас-

нено до голосування 23 держави. Три рази голоси ділилися по 11. Старий виштовпаний комітет запропонував уважити, що Мальтїні є президентом на першій рік, а Багналь його заступником, — на другий рік навпаки. Цю пропозицію прийнято подавляючою більшістю. Дальшими заступниками вибрано: Грестлер (Данія), Розье (Франція), Босгарт (Швайцарія). Чех Палечек залишився ще на один рік без виборів. Генеральним секретарем обрано Поляка Пожарийського, а його заступником став Болгарин Гачев, якого вибрано минулого року. Бельгієць Юнье залишився директором центрального бюро. Замість Шюта Мак-Дональда обрано скарбником Бура Марьвардта. За Галінським і Макадамом заховано право іменуватися президентом і віце-президентом з додатком «почесний». До фінансової комісії ввійшли Чех Нови і Данець Горт. Представником на Балканах визначено Румуна Лоржеску, а в Америці — Гаріка.

На остальньому пленумі прийнято запрошення французьких студентів відбутися слідуєчому конгресу у Парижі. Рівночасно запросили Югославяне виконавний комітет відбутися слідуєче засідання у Люблянї. Після виголошення вступної промови новий президент Мальтїні оголосив конгрес закінченим.

Паралельно з працею конгресу відбувалися спортові змагання. Урочище відкриття змагань припало на неділю 28-го серпня. Після дефіляди всіх учасників відбулася церемонія виміни прапорів з Італійцями.

Протягом усіх днів конгресу і спортових змагань відбулася низка урочистостей в честь чупениців.

Найбільшою подією було прийняття у Беніто Мусолїні. Від кожної делегації мало бути по одній особі. Від Українців були Др. Нижанківський і П. Кожевників. Один з них заступав Білорусів. Мусолїні приймав у своєму кабінеті в «Паляцо Кїджи». Після рапорту Туратї про перебіг конгресу і змагань Балінські виголосив коротку промову, в якій дякував патронат, гостинність і допомогу конгресові. Мусолїні відповів найкращою французькою мовою. В своїй відповіді він торкнувся питання «старі - молоді»: «всі люде помиляються, але молоді мають ту перевагу, що в них є ще час для направлення своїх помилок. — старіж...» Після спільної знимки кілька делегатів звернулися до Мусолїні з проханням підписати на памятку про візиту фотографії. При тій нагоді він зачав розмову з українським делегатом Кожевниковим про положення нашого студентства («Україна! О, я знаю дуже добре все, — я поінформований про положення»...).

Користаючи з побуту в Римі, ріяжні делегації робили старання через свої посольства про авдієнцію у Папи Римського. Завдяки ласкавому посередництву французького посольства, 7-го вересня були на авлієнції також українські представники М. Ковальський і П. Кожевників.

Загально беручи, не можна не признати великого пропагандитивного значіння цього конгресу для «модерної Італії». Протягом двох тижнів між усіма делегатами поширено більш 10.000 книжок на всіх мовах про фашизм і його державну працю. Наша делегація також зробила що могла. Між чужинцями поширено більш 200 примірників протесту в справі Шварцбарта, коло 70 книжок проф. Шульгїна «Україна і червоний кошмар, коло 50 чисел «Націю», подаровано ріжним делегаціям працю проф. Шербанівського «Українське мистецтво», і т. и.

Вже після закриття конгресу 6-го вересня український делегат П. Кожевників передав італійському студентству наш прапор. Церемонія передання прапору відбулася в «Паляцо Фасціо» у присутности представників партії та студенської групи. Після виголошення відповідних промов і взаємного салютування прапорами український представник дістав російський італійський прапор. Від 7-го до 9-го вересня всі часописи опублікували комунікати партії про ту церемонію. Таким чином гарно зроблений шовковий жовто-блакитний прапор, прикріплений шнуром до, металевій палиці з вирізаним з металю позолоченим гербом України вгорі, зайняв місце побіч прапорів інших націй.

З П Р Е С И.

Під заголовком «Нічні думки» знаходимо в «Возрожденіі» цікавий фел'етон п. Муратова. Автор, як здається, мало чинний у політиці, здавна був відомий, як знавець культури та мистецтва; між иншим, це йому належить книжка про Італію, — одна з найкращих праць про італійське мистецтво у європейській літературі. «Нічні думки» присвячено Росії. Автор — європейської виучки, росіянин (іменно росіянин, а не великорос), і як такий, він і підходить до ідеї про Росію. Духовною батьківщиною для нього є не якась країна колишньої Росії, а вся вона, — та велика імперіялістична держава, що стояла поруч з двома імперіями, утвореними англо-саксонськими племенами, себ-то Британією та Сполученими Штатами Північної Америки. Утворились ці імперії, на думку автора, на базі господарській, а злитовані вони цементом єдиної імперської культури. Автор пише:

Російська імперія завалилася за світової війни. Разом з нею завалилася Австро-Угорщина, що не мала ні сил, ні можливостей перебудувати свої сціплені на феодалському закладі території. З Германією стала трагедія: і п'ятидесяти літ не минуло з того часу, як вона стала національною державою. Вона поставила собі завдання — перетворитися в Імперію образу в наслідок одної війни. Але ні одна імперія не утворювалася чисто зовнішнім шляхом та ще й у наслідок лише одної війни (не утрималась навіть Імперія, що мала на чолі Наполеона). На наших очах поволі і наче б то непомітно для самої Франції складається Французька колоніяльна імперія. Ідея «господарської Імперії» сильніше за ідею військової Імперії. Ми бачимо зараз імперські господарські приклади маленької Бельгії, маленької Голандії. З війни Германія вийшла «невдалою Імперією», і для втіхи залишила все ще собі слово Reich.

Сучасний стан Європи та цілого світу і тенденцію їх розвитку п. Муратов уявляє собі в такий спосіб:

Після війни в світі залишилася формально тільки одна складена Імперія — Британська Імперія, але непомітно поруч з нею стала друга — Сполучені Штати Америки... Головні держави Європи або з несилою (поки що) мріють про Імперію (Германія, Італія), або стають нею (Франція).

Становище сучасної російської державної психології автор означає такими словами:

Що-до нас, то для нас ясне одно: до Русі, до Московії ми ніколи не повернемося; ми або загинемо остаточно, або вернемося до Росії.

На думку автора, колишню Росію злизувала єдина імперська культура. Захопивши до своїх рук владу, большевики зробили все, що

могли аби її знищити та поставити свою «пролетарську культуру», яка мала своїм завданням об'єднати в одну цілість усі підвладні їм народи. Мети своєї большевики не досягли, бо замість об'єднання треба констатувати —

Народження поважного національного руху на Україні та наявної турецької «орієнтації» кавказських тюрків. І найсумніше те, що нам нема за що докоряти ці «народи Росії». Бо ж національно-етична українська ідея і навіть турецькі «симпатії» — все це у відповідному оточенню, річ більше законна і більше життєва, ніж безглузді вигадки універсальної «пролетарської культури».

Що буде далі, чи відтвориться велика імперіялістична Російська держава? Автор має поважні сумніви щодо цього. Він розважає: —

Питання про відтворення Росії має, висловлюючись «науково», певну межу в часі. Вірючи, що це «одного дня» неодмінно буде, не можна запевняти, що це такі «коли будь» станеться. Ми не можемо стати щодо цього на англійську точку погляду — почекаємо — побачимо... Часто говорять, що «час працює» проти большевиків. Припустимо, що так, але одночасно й признаємося, що поки існує їх влада, час працює і проти Росії. Для відтворення Росії існує певний термін, — це той термін, коли за нього перейти, то російська імперська культура стане лише блідим спогадом поруч з живою реальністю окремих національних культур, що їх зміцнюють і більшевицька протекція, і большевицькі переслідування. І можливо, що росіянам (великоросам) буде запропоновано тоді втішитися російською (великоруською) національною культурою, ідеологією якої ми уже зараз бачимо в євразійстві.

Ті, закінчує автор, що вважають себе оборонцями Російської Ідеї, не будуть втішені подібною перспективою. Бо зміна совітської держави шерегом національно-етнічних держав включаючи туди і російську (великоросійську) державу, означала б остаточну загибель Росії.

Ми навели думки П. Муратова не тому, що вони дають нам щось нове в справах сходу Європи, чи інакше — колишньої Росії. Нам здалося цікавим ознайомити з цими думками наших читачів, тому, що фел'єтон П. Муратова виявляє певні риси поважної спроби розібратися у тому, що сталося, передбачити те, що має бути. Як росіянин європейської виучки, навикнувши орудувати ріжного роду шаблонами, він, з одного боку переоцінює сили й значіння російської імперської культури, з другого, — не дооцінює тих національних процесів, що розпочалися й наростали в колишній Росії задовго до світової війни. Рівняючи колишню Росію по європейських зразках, він не запримітив, що росклад цієї Імперії означився наявно ще перед світовою війною що війна лише остаточну розв'язала розбіжні сили її; що завалилася, вона з тих самих причин, як і Австро-Угорщина. Завалилася, бо «не мала ні сили, ні можливостей перебудувати свої сціплені на феодальному закладі території». Не запримітив автор і того, що «загибельні для ідеї імперської Росії націоналізми» зачалися не од большевицького часу, що зростають і міцніють вони не тому, що большевики протегують чи легковажать ними, а тому, що большевики також «не мають ні сили ні можливостей перебудувати свої сціплені — на цей раз — на комуністичному — закладі території».

Багато і де-чого іншого не закріпив П. Муратов. Але єсть у нього те, чого не помітно в інших авторів російського емігрантського табору: він відчуває де-що з того, що стоїть по-за полем його очей. Відчуває і той факт, що не тільки люде, а й просто час, — себ-то логіка річей, закон історії, — працює проти Росії. Для нього питання відтворення Росії має межу і термін в часі, воно перестало для нього бути історичною неминучістю. Йому зостається лише поставити ще одно питання: чи не настав уже той термін, чи не перейдена межа? Відповідь на це питання єсть тільки одна, абсолютна і недвозначна: термін настав, межу перейдено. Тому мабуть і не ставить цього питання П. Муратов у друку, а може й на самоті перед самим собою. Бо єсть у нього риса, спільна усім росіянам, од якої вони не можуть одмовитися. Раз Росію не буде відтворено, вони — росіяне — гинуть не поворотно. Життя їх, вся майбутність сходить на манівці. Вони зразу стають без держави, без нації, без народу, без батьківщини. Їх не «втішає» перспектива належати до національної держави, творити національну культуру, працювати для свого рідного народу. Самі для себе вони ставлять дилему: або Росія, — така, якою вона була, зо всіма «народами», — або, загибель. Іншої перспективи вони не бачуть і не хочуть бачити. Не будемо й ми шукати для них виходу з цього становища. Для великоросів вихід єсть — його наочно видно: він у національній державі та в національній культурі. Для росіян, таких, якими вони встають перед очима історії, виходу справді немає. Це людська порода, доля якої поволі вимірати.

Од редакції:

Дальше число 40 [98] «Тризуба» з технічних причин

вийде 9-го жовтня.

Хроніка.

3 Великої України.

— Етнографічна комісія ВУАН встановила зв'язок з Бременським (Німеччина) Науковим Товариством та налагодила обмін видань з ним. Бременське Наукове Товариство надіслало Етнографічній Комісії свої видання за 1926-27 рік. («Пр. Пр.» ч. 202).

— Заповідник «Конча-Заспа» зостається у віданні Наркомзему. ВУАН вже двічі порушувала справу — «Конча-Заспа» та Центральної Рибної Станції при ньому з Дніпровською Біологічною Станцією.

Тепер одержано повідомлення від Наркомземсправ про те, що він не може погодитися на передачу заповідника «Конча-Заспа» та Центральної Рибної Станції до відання ВУАН, вважаючи, як і торік, це злиття не раціональним, через те, що ці установи в своїй роботі мають низку особливостей, що скеровують її у певний бік та примушують користуватись певними методами. («Пр. Пр.» ч. 202).

— IV книжка Етнографічного Вісника. Вишла з друку і продається IV книжка Етнографічного Вісника на 12½ аркушів зі статтями академіка Лободи «З пісень на Україні про світову війну 1914-18 року», К. Квітки «Українські пісні про дітозгубницю». В. Петров «Мітологія сонця» та візантійсько-єліністичний стиль». («Пр. Пр.» ч. 202).

— Копіювання картин старо-українського малярства. До Києва прибула експедиція ленінград-

ського державного інституту історії мистецтва. Комісія має завданням знимати точні копії з картин старо-українського малярства, щоб поповнити музеї зразками малярства періоду кийвської Русі-України. Експедиція має пробути в Києві один місяць, протягом якого буде знято копії з картин, що в Софіївському соборі, в Лаврі, Троїцько-Надвірній церкві в Лаврі й Кирилівському монастирі.

Ленінградський державний інститут мистецтва має організувати в Києві виставку цих копій. Для дальшої роботи експедиція виїде до Чернігова. («Комуніст». ч. 195).

— Товариство дослідників Київської Лаври. При Лаврському музеї організовується товариство дослідників лаври. Товариство має завданням вивчати історичне та економічне життя лаври протягом тисячолітньої її історії. («Комуніст». ч. 195).

— Збірник пам'яті професора Щербаківського. Всеукраїнський археологічний комітет готує до видання збірник, присвячений пам'яті віце-президента всеукраїнського археологічного комітету небіжчика Щербаківського. («Комуніст». ч. 195).

— Пам'яті Куліша. У селі Матронівцях, де жив український письменник Куліш відбулося урочисте засідання присвячене 30-м роковинам з дня його смерті.

На урочистих зборах було понад 1.000 чоловіка. Як розповідають тутешні селяни, до Кулішевого будинку приїждять

з Галиччини, з Прикарпаття та з інших далеких місць. («Комуніст». ч. 195).

— Нові матеріали про гайдамаччину. В Харківі в центральному історичному архіві виявлено низку справ до історії Гайдамаччини. Серед них є справа про нещасливу втечу Залізняка на території Харківщини, коли його везли до Сибіру відбувати кару. Є чимало справ про суд та кари над гайдамаками, що їх ухвалив генеральний військовий суд та ствердила генеральна військова канцелярія. Виявлено також чимало листів польських панів, що прохали в тодішніх урядових установах України відшкодування на збитки, заподіяні гайдамаками. («Пр. Пр.» ч. 197).

— Загибель історичних пам'яток. «Пр. Пр.» ч. 202 містить замітку про те, як гинуть історичні пам'ятки великої вартості. Справа ходить про Кирилівську церкву, що її чернигівський князь Всеволод Ольгович збудував у половині XII-го століття (1140-1179 р.). Це єдина в Києві пам'ятка XII-го століття, що її не зруйнував Батий й що залишилася ціла. Звісно, час поклав свою руку й на неї, але не так поспував її як татарські орди поспували інші київські церковно-архитектурні будівлі. Віки минули від часу, як намальовано було фрески і це, природньо, відбилося на них. Від де-яких фігур залишилися тільки контури, а на де-яких фресках — самі тільки плями.

Серед фресок 80 років привертають до себе увагу фрески «Успіння богородиці» в чудовому виконанні відомого художника Пимоненка.

Є тут і фрески професора Селезьова, Мурашка та інших менше відомих художників.

Але що відразу навіть при поверховому огляді церкви надасться в вічі, так це Врубель, Образи Ісуса, Марії, Кирила й Опанасія на іконостасі, а на бані

й на хорах малюнки «Зшестя святого духа на апостолів».

Але все це гине і гине. Чому? Бо немає коштів. Кінчимо словами автора статті: «Аргумент досить дивний:

Перше за все коштів, для цього треба не так уже й багато, а по-друге, коли й цього нема в тих установах, що повинні були-б їх асигнувати, то не вже не можна виправити їх у центрі?

— Розкопки на Дніпрелістані. Як вже відомо, зовсім випадково, завдяки земельним роботам, які провадяться на Дніпрелістані, віднайдено дуже багато місць надзвичайно цінних з історично-наукового боку. Ми подавали уривками звістки про хід археологічної роботи, йдучи за короткими повідомленнями, що їх містила совітська преса. Містимо нижче більш менш докладний звіт про роботу археологічної комісії на Дніпрелістані та про перешкоди, що ця комісія зустрічає перед собою. Беремо витяг цей з «Комуніста» ч. 183.

«В районі Дніпровського будівництва з травня м-ця працює археологічна експедиція на чолі з академіком Яворницьким відомим знавцем старовини. Ця експедиція провадить науково-археологічні дослідження й розкопки в районі Дніпрелістану.

В цій історичній місцевості збереглося багато різних пам'ятників старовинних культур. Там є становиська палеолітичного післяледникового періоду (15-20.000 років тому), рештки неолітичної культури, становиська кам'яного віку (Стрільча скеля, Чортова хата. Пугачова печера, печери біля Кічкасу, на острові Хортиці то-що), бронзового віку (остр. Таволжанський), рештки Трипільської культури та инш. Залишилося там також багато рештків скитських і сарматських селищ та могил-курганів (Гостра могила, курган біля Ненаситця то-що).

Крім того, в районі Дніпреліста-

стану зберіглося багато пам'яток козацької старовини, як от рештки Запорізької Січі, козацьких куріїв, руїни Вишневецької, Воронівської і Кайдацької фортеці. багато могил то-що. Всю цю місцевість, після збудування Дніпрельстану, заліють водою й тому ці історичні пам'ятки вимагають негайного й детального вивчення.

Роботи експедиції вже дали багато цінних наслідків. В травні було розкопано кургана з доменними й кістяками кам'яного віку. В липні розкопано старий могильник з 12 могил і землянок, де знайдено багато цінних річей. Цими днями (про це в «Комуністі» вже повідомлялося) було знайдено рештки слов'янського селища.

● А нині на березі Дніпра, на тому саме місці, де буде електростанція, знайдено 52 землянки, що за всіма даними були житлом людей залізного віку. Нині там спільно провадять дослідження, бо цю частину берега незабаром в зв'язку з земляними роботами на Дніпрельстані, зруйнують.

На жаль, брак коштів не дає змоги ширше розгорнути археологічні роботи. Тому Українська наука звернулася до комітету сприяння Дніпрельстанові з проханням прискорити відпуск 15 тисяч карб., що їх асигновано на археологічні дослідження в районі Дніпрельстану.

Слід було-б звернути увагу ще на одне. Як відомо, ВУФКУ провадило недавно з'їмки будівництва Дніпрельстану. Не зайвим би було, щоб ВУФКУ зазняло-б види цієї історичної й дуже цінної місцевості, островів та порогів, що їх заліють водою, і зберегло-б на екрані всі ці місця, що мають велике наукове й культурно-історичне значіння. Про це мусить подбати також і Наркомос, і комітет сприяння Дніпрельстанові».

— Не «українізація» а чисті сенський блеф. Нижче подаємо без змін

замітку Ц-н під заголовком «Якою мовою провадиться масова робота в профспілках». Уміщену в «Комуністі» ч. 185.

«ВУРПС розробила цікаві дані про те, якою мовою провадиться масова робота в низових проф. організаціях України.

З цих даних видно, що бесіди, лекції та доповіді по низових профосередках всіх спілок України провадиться українською мовою на 22,6 проц., російською мовою — 75,1 проц., єврейською мовою, — 1,6 в.

Художні вистави провадиться українською мовою на 44,8 проц., російською мовою, — 53,2 проц., єврейською мовою — 1,7 проц.

Робота гуртків в низових осередках в переважній кількості, на 68,7 проц. провадиться російською мовою, на 29,1 проц., українською мовою, 1,7 проц. єврейською мовою.

Читання вголос, в гуртках та клубах низових осередків на 74,8 проц. провадиться російською мовою, на 23 проц., українською і на 1,8 проц. єврейською мовою.

Решта даних торкається мови, якою видаються стінгазети. Російською мовою видають 53,6 проц., стінгазет, українською мовою 15 проц., мішаною (українською й російською) — 24 проц. і єврейською — 0,8 проц. .

Ці пересічні цифри свідчать про те, що низові професійні осередки у своїй масовій роботі недосить вживають укр. мову. Іншу картину дають пересічні дані по окремих групах спілки. Коли взяти, напр. групу робітників транспортного зв'язку, то там, художні на 61,2 проц. провадиться українською мовою, бесіди, лекції та доповіді на 39,5 проц., робота гуртків на 38,3 проц., переводиться українською мовою.

Група розумової праці, за винятком радторгслужбовців, про

яких немає відомостей, на 40,2 переводить бесіди, лекції та доповіді українською мовою, робота гуртів на 43,1 проц. також українською мовою, читання рголос — на 36,2 проц. Спілки, комгоси та нархарч — 17,5 проц., художніх постанов провадять українською мовою, 52,5 російською мовою. Бесіди, лекції та доповіді на 22,7 українською мовою, на 76,6 проц. російською мовою.

Більш відстають від загальної пересічної цифри в переведенні робіт українською мовою індустріальні спілки. Але, коли взяти окремі спілки з цієї групи, то й тут побачимо великий процент переведення масової роботи в низових профосередках українською мовою. Наприклад, спілка деревообробників переводить бесіди, лекції та доповіді майже на 30 проц., українською мовою. Робота гуртів на 33,3 проц. теж українською мовою, спілка цукровиків на 41,7 проц. і т. ин.

Ці дані вказують на те, що по багатьох спілках вже є значні досягнення в галузі українізації масової профроботи, але що де-яким спілкам треба ще підтягнутися.

Чи треба кращої ілюстрації? Цікаві «досягнення» нема щ?

— Бавовна на Україні. «Ленінградська газета». ч. 194 подає, що спроба посіву бавовни на полях Лозово-Павловського району вдалася. Тому для нових спроб проектується засіяти нові землі в південній частині цього району.

— Ще про антисемітизм. «Комуніст» в ч. 183 подає допис з Джутова, коло Одеси, про те, що налагодити роботу серед нацменшостей дуже тяжко. На фабриці там працює жидів до 250 чол., поляків до 200, і т. д. Ось що пише описувач про жидів:

«У нас на фабриці є багато робітників національних меншостей. Так, за останніми даними

євреїв є 250 чоловіка, поляків — 200, німців — 70, білорусів — 50, і т. д. Налагодити роботу серед цієї всієї маси робітників різних національностей було дуже важко. Євреї, що складають найкомпактнішу масу, до спроб вести поміж ними роботу рідною мовою, поставились погано. Було, наприклад, скликано загальні збори всіх євреїв, щоб обрати делегатів на загально-міську конференцію євреїв. Але прибуло лише 5 чол. і збори не відбулись. Коли було оголошено, то не дивлячись на численні об'яви, ніхто не записався. Нарешті, при нашій фабричній книгозбірні є досить багато книжок єврейською мовою, але читають їх дуже мало.

Партосередок, побачивши безнадійне становище, махнув рукою. А на нашу думку причини небажання євреїв відвідувати збори, які провадяться рідною мовою, читати книжки, газети, пояснюється антисемітизмом, який ще, нажаль, почувається в частині робітників. І робітники євреї тому не бажають відокремлюватись а воліють цілком відмовитись від стосунків зі всім єврейським.»

Автор радить боротися з цим явищем в спосіб пропаганди проти антисемітизму. А чи ставив автор собі запитання, що ж саме викликає цей антисемітизм, як не політика і праця ком. влади?

Газетні звістки

— Землетрус в Криму. В Сімферополі в час землетрусу загинуло 65 чоловік. В Корейзі стіною, що впала, задавлено 3 чоловіка; хорі по санаторіях повипадали з ліжок в час струсу. В околицях катастрофа викликала гірські звали. В Балаклаві затопило берег, зробивши там чимало шкоди. В Ялті та Алушті всі хворі повиходили з санаторій й розтанувалися під одкритим небом. («Посл. Нов.» 14.- IX).

— Буря на Чорному морі. З Одеси повідомляють про страшну бурю, що шаліє в північній частині Чорного моря. Вздож чорноморського побережжя пролетів ураган, що повикидав на берег та ушкодив кілька кораблів. Про де-які з них нема й досі вісток; гадають, що вони загинули. («За Свободу». 11. IX).

— Повінь в Тирасполі. В зв'язку з розливом Дністра залиті плавні сел: Паркани, Бичок, Красногорки, Тея, Такмазея. На цілому побережжі Дністра селяне насипають гатки. В Тирасполі після зливи, що тривала 36 годин, прибережні дома залило. Мешканці шукають рятунку в центрі міста. («Пост. Нов.» 14.- IX).

— Арешти на Україні. Світські газети повідомляють, що на Україні, коло Верхнь-Дніпровська арештовано відомого організатора проти-большевицьких селянських загонів Дорогина. На початку цього року Дорогин був арештований і засуджений до розстрілу, але втік. В час його арешту він встиг тяжко поранити кількох чекістів і був схоплений лише тоді, коли сам був тяжко поранений. («Возрожденіє». 14. IX).

На українських землях.

3 Волині, Холмщини, Підляшша та Полісся.

— Закриття московської школи. В Рівному московську народню школу закрито. На далі наука буде викладатися на мові польській. Закриття останньої московської школи викликано тим, що польськи шкільний закон дає засоби на утримання лише на школи признаних меншостей, а саме: для Українців, білорусів і жидів. («За Свободу». 10. IX).

— Заборона большевицьких газет. 4 с. м. міністерство внутр. справ заборонило на території польської республіки ряд большевицьких як польських, московських, так і укр. газет. Серед останніх зазначені такі: «Комсомолец України», «Робкор України», «На оборону радянських республік», то-що. («За Свободу». 10. IX).

— С. Мокрець. Волод. повіту. Селяне села Мокрець уже давно добивалися, аби Службу Божу в них відправлялося урочисто та на рідній мові. Але впорядкувати ці справи не могли, ні бувший священик, ні старий дяк, який навіть не міг управляти хором. На решті, після довгих «митарств», два роки тому було призначено настоятелем українця, п.-о. Арсена Длугопільського, а потім і нового дяка-Службу Божу почали відправляти на рідній мові, навіть в українських ризах, а молодий здібний дяк підготовив гарний хор.

Старий дяк, та де-хто з його прихильників — прихильників слов'янської мови, не хотіли з тим погодитися і почали похід проти нового настоятеля та дяка, а засобами, як звичайно, вжили провокації та доноси.

Спочатку успіху вони не мали, але зараз допоміг їм Почаївський з'їзд, після якого почалися нагінки на українське духовенство. Духовна влада охоче взялася винищувати ненависне їй українське духовенство, а тому взяла, тай перевела о. Арсенія до рівенського повіту під начало благочинного, який вже не допустить ніякої українзації.

Обурена парафія, в якій вже було добре налагоджено та упорядковано церковне життя, надіслала до митрополита прохання, підписане більш, як 300 парафіянами, аби не руйнували початого діла та залишили п. о. Арсенія у Мокреці. («Укр Нива». 3. 10. IX).

— Церковні справи. Справи церковні — поки тріумф

чорносотенців, які радіють з перемоги. Прихильне до них духовенство намагається, тим часом, добити те, що до цього часу, в справі українізації було зроблено, як рівнож, позбутися свідомого українського духовенства України задержуються й чекають поки митрополита Діонісій приїде з Англії і, нібито, по його обіцянках, упорядкує першовну справу. Але мабуть — «барін приїдет, барін нас разсудит» — буде все, як і раніше. Нічого доброго ми поки не бачили. Обіцянки не здійснюються. Трудно вірити і зараз в його щирість. Боїмося, щоб по приїзді з Англії справу не перенесли б до погодження після приїзду з Карлсбаду.

А між тим незадоволення зростає, штунда шириться, вірні, через поведінки чорносотенного духовенства, його лайки та провокації, перестають ходити до церкви: 28 серпня, на Успіння, у Володимирській Катедрі був храм, на отпуст до якого збиралися раніш тисячі вірних, навіть з інших повітів. Торік з суботи ввесь цвинтар, помешкання «Просвіти» та школи були заняті прочанами, котрі ще завчасно приходили. А в цьому році, в суботу, з вечора людей було дуже мало, та й то лише свої. В день-же храму, на цвинтарі та церкві св. Миколая, де відправляються богослуження мовою українською, людей було більше, ніж у Катедрі на отпусті. («Укр. Нива». 10-IX).

— Поліське золото. Недавні вістки про золото на Поліссю нагадують маленьку байочку про скарб, якого батько, вміраючи, казав своїм синам шукати на своїх нивах. Скарбу сини не пайшли, але зате перекопана й пересипана земля так зародила своїм господарям, що дійсно принесла їм скарб і вони зрозуміли тоді батькову правду.

Дійсно, чи є на Поліссю золото чи ні, але є там багато того, що золото робить.

Сьогодні Полісся — це забута країна, де на величезному просторі живе всього не повних пів-

тора мільона населення, яке з правила голодує, яке за кілька місяців до жнив кожного року не бачить в більшості хліба. Складається на це дві головні причини: 1) багnistий або пісчаний терен не надається під управу хліба і 2) і тієї багnistоті землі у більшості населення немає стільки, щоб замість управи хліба заводити інші культури господарства; величезні простори Полісся це безмежні власности польських магнатів, які дуже часто і самі з них пожитку не мають і бідним людям жити з них не дають. Не зміняє стану нужди Полісся й те, що ніби то там парцеляються поміщицькі землі. Ця парцеляція ведеться там як і на інших наших землях, тільки повільніше, а по друге — роздіблюється тільки ті поміщицькі землі, що придатні під управу хліба, а найважніше — що віддається ту землю напильовому елементові — польським кольоністам і осадникам. Це ставить поліщуків у ще скрутніше становище: тепер поліщук і своїй землі не має і на поміщицьких не заробить. А безмірні вільні простори остаються далі непридатним болотом.

Простір Полісся рівняється приблизно просторові двічі більшому, як Голандія. Коли порівняти з собою оті простори і число населення Полісся й Голандії, то відразу побачимо суть багачтва Полісся. Як ми вже сказали — на Поліссю живе не повних півтора мільона населення. В той же час у двічі меншій Голандії живе біля 6 мільюнів населення, і теперішні часи перелюднення Європи, оті величезні простори Полісся (біля 6 міль. десятин землі) — це правдивий скарб.

Правда ці простори болотяні багnistі. Але, що оте поліське болото в порівнанню з тою силою, у якої просто викрадають землю прим. культурні бельгійці? Збиті на малім кляптику землі над морем бельгійці валами врізуються у море і виривають з під нього землю під управу, під забудовання. Ясно, що куди легше висушити болото і зробити

його придатним для господарських потреб ніж море.

Починає тепер цікавитися тим польська преса. В основу свого зацікавлення та преса бере книжку про осушення і залюднення Полісся, яку зладили один американець, один француз і один голляндець, а видала Ліга Народів. У цій книжці автори-дослідники кажуть, що в міру осушування Полісся через 10 літ можна кожного року оселяти на Поліссю що найменше 100 тисяч людей.

Найважніший висновок, який робиться при обговорюванню осушення Полісся є той, що справа осушення Полісся так по самій суті, як і по потрібних на це коштах є можливою. Державні потрібні на це кошти облічується на суму 200 міль. золотих т. є. приблизно 22 мільйони доларів.

Звичайно, обговорюючи це питання, польська преса облічує, скільки то нових колоністів і осадників можна би тоді посадити на Поліссю, як вже й дотепер, указуючи на великі незаселені простори, їх туди посилалось. Але, поминаючи це, треба ствердити, що по вкладі у поліське болото відповідного гроша, польські простори перестали би бути-оманою, що вони великі, але на ділі користи з цього мало, а стали би дійсно просторами здатними на утримання (таї не таке як тепер) принаймні двічі численнішого населення, як воно тепер є. — Оце й було би правдиве золото Полісся. («Укр. Громада». 11. IX).

— Місіонар Перетрухин проповідує (с. Глинськ Рівен. пов.). На Успіння був у нас великий, роковий празник, на який з'їхалось багато селян з сусідніх сел. Прибув рівнож для боротьби зі штундою в нашому селі і Перетрухин, відомий черносотенець. Оцей Перетрухин використовуючи можливість випити чарочку, почав своє місіонарство і замість штунди почав розбірати «українізацію». Говорив, як з гарячки. Коли скінчив, підійшов до нього

наш селянин Прокіп Ковальчук; дякуючи за «науку», він зазначив місіонарові, що селяне не розуміють, чого йому треба і порадив йому їхати до Москви, де його всі зрозуміють. Отодіж хтось з натовпу — якась жінка і сказала: «Дай тобі Боже здоров'я, сину, що ти хоч один упомянувся за українську мову».

Вечером, коли Перетрухин закликав до боротьби зі штундою, селяне знов звернулися до нього, аби він говорив зрозумілою для них мовою, одначе Перетрухин і слухати не хотів. Один з селян зазначив Перетрухину, що «широкі рукави», як глинський батюшка, тільки й вміють, що збирати для себе; продають церковний ліс безправно, у великі свята працюють на ріллі і таке інше, що нарід однихає від церкви, а чому про все Перетрухин мовчить? Тоді Перетрухин як закричить: «Тіха, тіха, а то тут білізко паліція»... А люде йому: Геть у Москву!.. — Перетрухин почав утікати до попівської хати, а попадає підняла руки до гори тай кричить: — «Господі, спасі нас»...

Тут вискочив молодий попок Іван Тарнавський і почав теж боронити своїх інтересів, кажучи, що віддасть людей поліції. Замість того, щоб балакати з штундою, навернути одвавших од церкви, попи наші з тим Перетрухином улаштовують скандали і проповідують Слово Боже, закликуючи собі на захист поліціантів. Ук. Громада.» 11. IX.

НА ЗАКАРПАТТІ.

— Обмеження автономічних прав Закарпаття. Уряд Чехословаччини крок за кроком обмежує автономні права Закарпаття. На днях знесено третю інстанцію в адміністративних справах в Ужгороді, а вирішування цих справ передано міністерству в Празі.

У звязку з цим владний мовець д-р Ляцко домагається в юшицьким журналі «Чехословацьке право» заведення обов'язкової мови чеської

в судових актах (1)
Слід зазначити, що місцевих інтелігентів, що покінчили чеські високі школи не приймається на державну службу, а відповідні місця обсаджуються некваліфікованими чеськими експонентами.

Чехізація закарпатського шкільництва поступає без задержки вперед, розуміється при допомозі чеського уряду і його чеських урядовців. («Новий Час»).

— Голодаючий край — Верховина. Німецький журналіст Бруно Фрей, який обіхав ціле Закарпаття, друкує свої враження з цієї поїздки-студії. Про Закарпатську Верховину висказується він між іншим так:

По рівнинах лісистого терену, віддалених від себе 10-15 кілометрів, лежать розкинені, Богом забуті хати народу, що є найбіднішим на кулі земської. Це голодаючий край — Верховина. Люде не зойкають, не плачуть, не борються, не бороняться, вони вмирають. Це страшний і жахливий образ, якого не найдете нігде. З людей ледве можна добути яке слово, вони не помііли, вони навіть не знають крику розпуки мученого ства. Вони їдять хліб з трави й сушеного сіна, що є найогиднішою стравою, яку де-небудь в світі люде споживають. Хліб, правдивий хліб на Верховині буває лише два рази в рік, на святій вечір і великдень.

Як живуть ці люде? В літі з сезонної роботи по лісах, в зимі масову смерть по селах спинають кухні Червоного Хреста, що роздають голодаючим по мищині юшки, кілька бараболь або кукурудзянку. Селянин пересипляє зиму, а коли прийде літо й починається праця, показується, що його сили так підупали, що він не може конкурувати з лісовим робітником заможніших околиць. Статистика виказує, що робітник з Верховини може дати лише 30 відс. акордової роботи, тоді коли румунський або галицький робітник дає 100 або 110 відс. Верховина, це одинокий край в Європі, де існує ще заміна торгівля, де 32 відс. шкільної

дітвори не може ходити до ніякої школи.

Ось так характеризує життя Верховини німецький журналіст. («Новий Час».)

— Повінь. Іна Закарпаття впало велике нещастя. Понрад так розлився, що всі мости понищені, а частини сел забрала вода. Рівнож Ляборець позаливав села, наробивши величезної шкоди. Ясінв, Рахів, Тячово і цілий ряд інших місцевостей розливом Тиси тяжко ушкоджені. Врожай картоплі та кукурузи загинув. («Русское Слово». 8. ІХ)

— Перша руська книгарня в Пряшеві. В стародавньому руському Пряшеві, нині сильно поствоаченому, повстала нова українська чняк там ще вживають старої нашої назви — руська культурна установка. Це — книгарня заснована на загальне бажання священників та вчителів Пряшівщини. Прибутки з неї мають поступати на бідні руські школи та церкви. Гаслом книгарні: «Свій до свого» (Русское Слово) 8. ІХ).

З Буковини та Бесарабії.

— Жахлива катастрофа повині в Бесарабії. 50.000 безпритульних. Катастрофа повині навістила з черги Бесарабію. Дністер вилив на величезнім просторі, знищив залізничні шляхи, попериривав телеграфічні та телефонічні сполучення, сотки сіл під водою. Місто Кишинів відрізане від світа. Без даху над головою опинилося біля 50.000 сільського населення. Примари голоду заглядають у вічі нещасним. («Новий Час». 12. ІХ).

— Повінь на Буковині. З Чернівець доносять, що катастрофа повині не оминула також Буковину та Семигород. Вилив Прута затопив цілу низку сді та містечок. До тепер мало впасти жертвою повині 120 осіб. Населення втікає в переполосі в гори. («Новий Час». 9.- ІХ).

В Галиччині.

— Наслідки повині в Галиччині. Центральний комітет допомоги жертвам повині повідомляє, що згідно урядовим даним від повині в Галиччин потерпіли 43 повіти, 444 волості і 10 міст. В час повині загинуло 53 чоловіки. Кількість родин, що потерпіли від повині, переходить за 50.000, з яких 11.441 потребує негайної продовольчої допомоги. Більше як півтори тисячі родин лишилося без стріхи. («За Свободу». 11. IX.)

— В укр. галицьких та волинських газетах з'явилася така відозва до укр. громадянства:

Діймаюча катастрофа, яка впадала на ціле Підкарпаття, накладає на всіх нас обов'язок допомогти нещасним жертвам повині. Допомога мусить бути скоро й значна, бо нужда і голод не жде, а не доля велика.

Не раз виказав ти, Український Народе, свою велику жертвенність у днях народніх нещастя несенням помічі, тож ми переконані, що й нинішній наш зазив у імені потерпівших увінчається обильними успіхами.

Ми переконані, що всі сповнять обов'язок несенням помічі своїм найближчим ближнім у грошах, чи натураліях.

Щоби допомога була зорганізована та скоро й пляново переведена закликаємо всі повітові установи й організації створити негайно повітові комітети, а місцеві установи й організації у громадах — громадські комітети допомоги потерпівшому Підкарпаттю.

З окрема звиваємо всі кооперативи, щоби послужили в цілі акції своєю організацією та засобами.

Про зібрані дари в натураліях просимо нас повідомити, а ми поручимо, куди належить висилати. Грошеві датки просимо слати на адресу: Центр-Банк, Львів, Ринок ч. 10.

Комітети в потерпівших повітах зволіять повідомляти нас про величину шкід та потреб, щоби

ми могли зібрані дари як найдоцільніше розділити.

Письма та телеграфічні і телефонічні повідомлення для Комітету прсимо слати на адресу: Сільський Господар, Львів, Зіморвича ч. 20, ч. телеф. 3053.

Велич нещастя вимагає великого зусилля!!!

Станьмо всі помічною рукою нашої Рідні.

*Ширший Краєвий Комітет
Допомог, Жертвам Повиней.*

Серед укр. еміграції.

У Польщі.

— Д. І. Пасічний. (некролог). 27 серпня б. р. в шпиталі м. Челяді Бендзінського пов. помер козак Окремого Кінногірного Арт. Дивізіону — Дмитро Іванович Пасічний. Небіжчик закінчив життя своє передчасно і в трагічних обставинах. Працюючи в копальнях вугля акц. т-ва «Сатурн», 24 серпня став він жертвою нещасного випадку і дістав поважних ушкоджень тіла, з окрема голови легенів, що і викликало передчасну смерть. Похорони відбулися 30 серпня. Були вони досить урочисті і згромадили на кладовищі тих, що прийшли віддати останню пошану небіжчикові. В похоронах взяла участь гонорова чота гірників в складі 32 осіб. з прапором гірників і робітничою оркестрою, п. отець православного приходу в Сосновці, сосновецький церковний хор, делегация і українські організації Бендзінського повіту на чолі з уповноваженим Укр. Центр. Комітту п. І. Наріжним, старшини і козаки місцевої укр. колонії та багато людей з м. Челяді і ближчих до нього сел. Перед труною несено вінки від ріжних організацій і бойові відзнаки небіжчика. Покійний походив з Херсонщини, Ананівського повіту, с. Писарівки. Обминали його кулі на полях українських, витримав він всі труднощі Зімового походу, але не судила йому доля вернутися на рідну землю. Над твоєю могилою, вірний козаке, хилимо наші засмучені чола!

В АМЕРИЦІ

— Календарь укр. школи танку. Головна рухома школа укр. національних танків і балету артиста-балетмайстра Василя Авраменка випускає календарь-альманах, який має складатися з ряду невеликих творів красного письменства та історично-інформаційного матеріалу, головним чином про укр. танок, руханку, пісню, драматичну sztuky та інші. Календарь має друкуватися в місяці жовтні ц. р. Як відомо школа В. Авраменка випустила до 1.500 учнів.

— Геройство українського хлопця. Надзвичайна почесть досталася на долю одного українського хлопця в Канаді Володимира Яцена за те, що врятував життя 9-ти літньої дівчинки ферм Кук та свого товариша Лойла Неса. Крім того робив геройські зусилля врятувати життя і Роберта Іфремнер. Його в часі свята конфедерації в присутності 15.000 людей, що зібралися в Кресент Парку, подякував мер міста, піднісши писану на пергаменті адресу та цінний золотий годинник. Крім того наслідник престолу причепив йому медаль, коротко його привітавши та щиро стиснувши руку. («Укр. Голос.» 31. VIII.)

З М І С Т.

— Париж, неділя, 25 вересня 1927 року — ст. 1. Віч. Большевицькі досягнення — ст. 3. Ст. Самарський. На економічні й культурні теми — ст. 4. Доріян Грей Василь. З Польщею чи Росією? — ст. 9. З міжнароднього життя — ст. 13. П.-о. Українська молодь на міжнародньому форумі — ст. 16. З преси — ст. 20. Хроніка. — З Великої України — ст. 23. Газетні звістки — ст. 26. На українських землях — ст. 27. Серед укр. еміграції. В Польщі — ст. 31. В Америці — ст. 32.

В Суботу 24 вересня цього року
заходами Української Громади
В ШАЛЕТІ
відбулась вистава

«Ой, не ходи Грицю та й на вечірниці».

драма на 5 дій Старицького.

Початок о 8.30 вечора в ресторані «Гутчинсона» в Везіні.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.
Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Педагуе—Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobelins, Paris